GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ½ 5 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2½ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxe'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 51. **Brasiovu 29|17 Iuliu** **1875.**

Nr. 142/137 — 1875.

Conchiamare

Pre temeiulu conclusiunei luate in siedinti'a adunarei generale estraordinarie a Associatiunei transilvane, tienuta la Alb'a-Iuli'a in 6/18 Iuliu a. c. de sub nr. protocol. II si III adunarea generala ordinaria, pentru an. curente, se conchiama in orasiulu Regbinulu sasescu pre diu'a de **29** Augustu cal. nou 1875.

Suntu deci rogati toti onorabilii membri ai Associatiunei, cá se binevoiésca a concurge si a partecipá, catu mai numerosi, la acésta adunare. —

Din siedinti'a estraordinaria a comitetului Associatiunei transilvane romane, tienuta la Sibiiu in 20 Iuliu 1875.

Iacobu Bolog'a, v.-presiedinte — I. V. Rusu, secret. II.

Pucine notiuni despre dreptulu electorale in beseric'a orientale si anume in cea din Daci'a.

(Urmare).

Art. III din 1 Maiu 1639 vine in ajutoriulu tiraniei decretandu, ca fetiorii popiloru romanesci nu potu fi scutiti de iobagia, adeca de sierbitute feudale, prin urmare, ca ori-unde voru fi aflati, se fia adusi si restituiti domnului loru, cá se faca cu ei ori-ce voru vrea, aflanduse in orce etate, cá copii, juni, betrani, insurati, neinsurati, ei suntu robii boierului cá si tieganii.

Din diplomele principiloru, prin care se confirma metropolitii romanesci in scaunele loru si din instructiunile, care li se dá, se vede curatu, ca ei nu potea hirotoní pe nimeni de preotu fara permissiunea superintendentelui calvinescu, care se subscrié episcopu alu maghiariloru si alu valachiloru. Vedi diplom'a lui Georgie Rákoczi din an. 1643 prin care metropolitulu Ilie Iorestu fusese depusu si pedepsitu cu batai cumplite, éra in loculu acelui'a fù confirmatu Stefanu Simionu, inse numai dupa ce l'au recomendatu si propusu episcopulu calvinescu Stefanu Gelei, si numai sub conditiune, cá se stea sub inspectiunea si conducerea episcopului calvinescu, care fusese unu mare tiranu. Vedi si diplom'a lui Mich. Apafi din an. 1680, in care dupa degradarea, batai'a si uciderea metropolitului Sava confirma de metropolitu pe ieromonachulu Iosifu Budai, totu sub conditiunile date de Rákoczi, cá se adópte catechismulu calvinescu, adeca se se calvinésca, nici se cutedie a face nimicu, nici chiaru a hirotoní preoti fara permissiunea prealabila a episcopului calvinescu, éra pe acei romani, cari ar' vrea se tréca la calvinia, se nu-lu puna pecatele cá se-i retiena dela apostasia, ca va fi vai de elu (P.p. 8, 10, 11, 12, 13, 19); éra in pamentulu Fagarasiului se nu aiba a cautá nimicu, ca acela este supusu mai de multu la episcopulu calvinescu *). In sinódele bisericesci care se tiené la metropolia in Alb'a-Iuli'a, scaunulu de presiedente -lu ocupá episcopulu calvinescu alu ungurilor, pe care trebuea se-lu aduca in sinodu cate patru protopopi romanesci cá pe unu trunchiu in lectica, pe umerii loru, si se-lu asiedie in scaunu cá pe unu idolu *). In dilele lui M. Apafi pispecu calvinescu erá faimosulu Michael Tofeus, carele portá de nasu si pe principe si facea mari rele romaniloru.

In enciclic'a metropolitului Barlaam din 27 Iuniu 1688 „se face lege satenilor pentru plat'a popiloru," déra se adauga curatu, ca acea lege se face asia, „precum au renduitu tiér'a cu cinstitulu pispeculu Horti István." Asia Horti erá mai mare preste metropolitu.

Inca si pe la 1697 dupa cinci ani dela emanarea memorabilei diplome Leopoldine, adeca dela epoc'a domniei austriace in Transilvani'a, metropolitulu romanescu erá totu numai vicariu supusu la episcopulu calvinescu. Luminatu se vede acésta din dalteri'a data de metropolitulu Theofilu popei Ioanu dela Hunedóra, care dalteria a trebuitu se se transmitta la „pispeculu" calvinescu, cá se o confirme si elu, ca-ci altumentrea pop'a Ioanu nu potea fi siguru de functiunea sa in protopopia. Acolo episcopulu calvinescu Veszprémi István érasi se subscrie „Erdélyi Reformatus magyar és oláh Püspök m. sr. Din acésta titulatura ce-si dá pispeculu calvinescu cu rara impudentia, se póte deduce, ca episcopi'a calvinésca a romaniloru calviniti, fundata in sec. alu 16-lea, mai tardiu s'a casatu, si romanii calviniti s'au amestecatu cu maghiarii calviniti; preste acésta pispeculu credea, ca cu tempu va calvini si unguri pe toti romanii, de aceea -si arrogá acelu titlu.

Asia déra metropolitului romanescu nu-i erá permisu de a pune nici protopopi fara confirmarea calvinului; nu, vedi bine, ca metropolitulu erá legatu cu juramentu catra pispecu, precum arata si Bód Peter **), cá se nu ésa din porunc'a lui.

Fiendu-ca vorbimu aici de dalterii protopopesci, nu volmu se trecemu cu vederea nici memorabilele documentu latinescu, aflatu de d. canonicu Papfalvi intre documentele bisericei dela Hunedóra si publicatu de colegulu si amiculu seu d. Ciparin in Acte si Fragmente pe pag. 72. Din acelu documentu se cunósce apre mirarea nóstra a toturoru, ca de ex. domnulu, possessoriulu dupa tempuri alu cetatiei Corviniloru dela Hunedóra avea dreptulu de a denumí pe protopopulu romanescu in districtulu Hunedórei, fara cá se-i pese de existenti'a unui episcopu romanescu chiaru in acelu districtu, la Silvasiu, si de a metropolitului romanescu la Alb'a-Iuli'a. Denumirea popii Petrea de protopopu se facù de catra Georgie Marchionu de Brandenburg, de Silesi'a etc. pe la Rosalii in a. 1526, adeca inainte de a strabate reformatiunea in Transilvani'a, prin decretu tramisu castellaniloru sei din Hunedóra, dicundu-le asia: . . . Cum nos ex speciali praerogativa Petrum protopopum (sic) de Zoczath inter presbyteros Walachorum in Districtu Hunyad in verum potropopum eligimus et constituimus. Rursusque auctoritate juris patronatus nostri Ecclesiae confirmamus et donamus etc. etc."

Asia déra pe la a. 1526 functiunea de protopopu romanescu devenise donatiune cu dreptu de patronatu de catra ómeni de confessiuni heterogene, déra intemeiati pe prerogativele loru feudalistice, séu mai bine, prerogative ale tiraniei. O Dumnedieule, déra auctoritatea archiereiloru romanesci unde remasese, unde disparuse stravechi'a energia din beseric'a resariténa, si cum prinsese radecini unu aervilismu asia de terribile!

Se mai stingemu inca ceva despre protopopii romanesci. Prin art. de lege din 12 Febr. 1651 s'a dictatu pedépsa mortiei asupra protopopiloru romanesci, cari ar' cutediá se dè deliberate nelegali in cause de divortiu. Déra care erá acelea illegalitati? Erá pe care le voiá dietele si popii calvinesci cu pispeculu loru, prin urmare in loculu canóneloru besericesci resarit. s'au fostu introdusu canóne calvinesci.

Credemu, ca numai din cate legi si date historice amu adusu pana acilea, inca se va convinge ori-cine, ca sub sierbitutea feudale nu a potutu fi vorba de dreptu electorale la poporu, candu iobagiulu nici nu erá persóna, ci erá numai lucru (Res), pe care in faci'a legiloru -lu representá domnulu seu. Ce e mai multu, insasi beseric'a romanésca cu clerulu intregu erá numai tolerata pana candu le va placé calviniloru, luteraniloru si arianiloru, ca-ci catholicii pe atunci inca au fostu ajunsu aici in transilvania se mai respire.

Exceptiunile care s'ar' aduce la loculu acesta, numai catu ar' confirmá regul'a. Asia ni s'ar' poté numerá catera comune rurali, ai caroru séu toti locuitorii, séu una parte considerabile, erá ori nobili din vechime, ori nobilitati mai vertosu pentru fapte ostasiesci si partecipari coragióse la expeditiuni bellice in contra inamiciloru. Comune de acele mai suntu pana in diu'a de astadi, unde adeca persón'a omului erá considerata totu-odata cá persóna juridica, prin urmare si capace de a exercitá dreptu electorale. In de acestea se mai afla óresicare urma de dreptu electorale, inse catu se póte de primitivu, patriarcale. Suntu si unele comune mai mari, odenióra iobagite, unde totusi afli asemenea prme de alegeri practicate, déra cumu? vomu afla mai la vale. In generala regul'a erá dreptulu de patronatu intielesu si aplicatu domnesce, despoticesce.

Si pentru cá sarcasmulu si infami'a se ajunga la culme, mai venia totu acele diete calvinesci in compania cu pispeculu, si dictá poporului romanescu simbri'a ce ar' avea se o dè atatu archiereului seu, catu si episcopului romano-calvinescu si toturoru preotiloru (Vedi mai susu).

Dupa-ce vediuramu care a fostu starea dreptului electorale in beseric'a romanésca din Transilvani'a pana la caderea tierei nóstre sub protectiunea si apoi domni'a casei imperiale de Habsburg, se cercetamu numai in catera liniamente, in ce a statu acelu dreptu electorale de atunci incóce.

Sinodulu celu mare conchisematu de archiepiscopulu Teofilu pe Februariu 1697 la Alb'a-Iuli'a cerù dela imperatulu Leopoldu I prin actulu din 21 Martiu alu acelui anu pentru preotime cá: 1. pe preotii si calugarii cei de legea grecésca se-i faca partasi acelorasi drepturi si privilegiuri, de care se folosescu nu numai preotii romano-catholici, ci si calvinii, arianii si luteranii. 2. Cá in fiacare satu in care este preotu, beseric'a se aiba casa preo-

*) Cu trei protopopi, ca atatia erá in tiér'a Oltului. Vedi de atunci se simte asia tare amestecatur'a de calvinia pe boierii din acelu districtu, si de atunci se tienu ei asia departe de ceilalti romani. Totu asia au fostu supusi la popii calvinesci si romanii din Alamoru, Orastei'a, Hatiegu, Hunedór'a, Crisiu (vedi Sincai, P. Maioru, Ciparin Acte si Fragmente, Kemény etc. etc.).

*) Acte si Fragmente: De Ortu etc. pag. 10.
**) Vedi G. Sincai Chronica P. III p. 184.

tiósca, cá parochulu se nu siédia in casa straina. 3. Cá preotii se stè sub conducerea si disciplin'a archiereului, si nici-decumu sub mireni, adeca sub solgabirai, vicespani, prefecti etc., precum fusese pana atunci.

La aceste imperatulu respunse prin cunoscutele acte imperatesci, adeca resolutiunea sa din 14 Aprile 1698, prin diplom'a sa din 16 Febr. 1699 (diu'a in care s'a subscrisu si pacea dela Carlovitiu), cum si prin diplom'a din 12 Dec. 1700 *). In aceste acte imperatesci afli destule promissiuni frumóse; numai de dreptu electorale nu este vorba, ci se dice curatu, cá clerulu romanescu se se bucure de drepturile acelei confessiuni, la care s'ar' alaturá, éra cei cari nu se voru alaturá la nicciuna, se remana totu precum au fostu, adeca pe temeiulu Approbateloru si Compilateloru legiferate mai totu de calvini, adeca se remana cá vai de sufletele loru. Ei, dieu, déra guberniulu Transilvaniei, in care calvini cá gubernatoriulu G. Bánfy si Nic. Bethlen cancelariulu, mai erá inca tari si mari, n'au vrutu se scia de resolutiunile si de diplomele imperatesci, si déca n'au cutediatu a le declará pe facia de illegali, de nulle si nevenite, ca-ci le erá frica de dragonade, au cutediatu inse a publicá unu fermanu calvinescu esitu din péu'a lui Bethlen, cá dela guberniu, cu dat'a din 26 Sept. 1699, compusu din siepte puncte, indreptate asupra clerului romanescu. Dintre infamiile coprinse in acelu decretu insemnamu pe cele din pp. 2, 3, 5, 7, adeca: archiereulu romanescu se nu-i fia permisu a hirotoní pe care-lu va afla elu demnu, ci pe care-lu voru examiná ei; nici unu individu se nu fia hirotonitu, déca nu va amblá la scólele loru, calvinesci séu catholice ori luterane; popii se iobagésca si pe venitoriu; acelu guberniu oprise si afurisaniile **).

Asia déra nici dupa aceste nu e vorba de dreptu electorale, ci tocma din contra de sugrumarea lui. (Va urmá).

Alegerile dela Orestiu si tiendtu.

In nr. 49 promisserámu, cá vomu reveni la acele alegeri. O facemu acésta nu numai pentru ca decursulu loru comparatu cu celu din an. 1872 -lu aflamu instructivu, ci pentru-ca alte organe de publicitate inca le aflara demne a se ocupá de ele inadinsu. Anume „Siebenbürg. Tageblatt" din 13 Iuliu le descrie pe largu si cu respectarea adeverului; cu tóte aceste unele impregiurari interessante au remasu si acestui diariu in péca. Noi ne vomu adoperá a combiná informatiunile nóstre proprie cu ale numitului diariu, ale contrage la unu locu, inse pre catu vomu poté mai respicatu.

„Agitatiunile electorali incepute indata dupa conferenti'a din 23 Maiu si dupa dissolutiunea dietei ungurene, n'au mai surprinsu pe ómeni asia reu cá in a. 1872, candu ne manara cu minciun'a despre tienerea unui congressu pana in momentele alegeriloru, care atunci au fostu cumparate cu bani, precum se scie positivu. Astadata agitatiunile luara dimensiuni ne mai vediute pe locurile acestea. Actulu alegeriloru se defipse pe 8 Iuliu, in Orestia si la comun'a Romosu. Conferentiele electorale incepura a se tiené de tempuriu, dupa partite, care inse coincidea fórte curiosu cu nationalitatile. Romanii tienura dóue conferentie, in 5 Iuniu si in 3 Iuliu. In ambele s'a decisu fara difficultate respectarea concluseloru conferentiei dela Sibiiu. Sasimea scóse de candidatu alu seu pe d. parochu Leonhardt, éra maghiarii cu jidovii avea pe d. Vodianer cunoscutu fórte bine din 1872. Acestu domnu venise dela Budapest'a la Orastiu mai cu 2 septemani inainte de alegeri, dupa acéea nu se gená intru nimicu a ambla din casa in casa, anume dete visita si ddloru protop. gr. res. Nic. Popovíciu, parochului gr. cath. P. Valeanu si la altii, pe unde promittea sume considerabili cá ajutoriu la beserici si la scóle, de mai multe mii; pre candu maghiarii se laudá, ca loru li s'au promisu 20 de mii florini; asta-data inse n'au potutu face nimicu cu promisiunile sale la romani, cari cautá diverse cali, cá se scape de complimentele dlui milionariu, éra in fine-i cerura nesce sume asia de exagerate, incatu se fia silitu ale denegá. Atunci agentii sei -si incercara noroculu pe la sasi, promitiendu pentru fia-care votu ce voru dá lui Vodianer, cate 100 fl., si cate 50 fl. celoru cari nu voru votá nici pentru elu nici pentru rivalulu seu. Sasii inse, aici cá si pe alrea tienu de insulta si palma plesnita in facia nu numai inbiarea cu bani pentru voturi, ci chiaru si candidatur'a vreunui altu individu, de alta nationalitate, mai alesu déca acela mai vene si din Ungari'a. Ei adeca dicu asia: Acesti ómeni ne considera pe noi cá pe una ciorda de vite incaltiate si pe poporulu asia decadiutu, in catu se nu alba nici macaru 20—30 de barbati demni de a-lu representá; de aceea vinu ungurenii cá se ne dica: „Fiendu-ca voi sunteti totu atati magari prosti, écca ne facuramu mila de voi, cá se ve representamu la dieta, vai de capulu vostru." In adeveru, ca la asemenea candidaturi se póte dá prea bine semnificatiunea ce 'io dau sasii. Ce vei dice inse, candu la Transilvani'a vinu candidati de cei tranciti in Ungari'a preste totu, cá sei aléga prostii de ardeleni?

Destulu, acuma remasera sasii de senesi, maghiarii si jidovii de sene. Pana si ómeni de 80 de ani si bolnavi de cate 2—3 ani fusera adusi la urna. Catra amédie sasulu erá in maioritate. Acú maghiarii incepura érasi negotiatiuni cu valachii loru cei iubiti, si in fine depusera 8000 fl. la dn. Fleischacker functionariu dela catastru, éra lui i se promissera 1700 fl. cá unu midiulocitoriu la locuintí'a sa. Toti romanii erá dusi la campu. Alergara dupa ei cu carutiele, apoi prinsera pe cativa; déra lucrulu se brodí asia, ca ei intardiara pana dupa trecerea órei peremptorie, candu se inchidu urnele. Se intielege, ca d. Vodianer -si luá toti banii indereptu.

Déra Fleischacker (evreu?) catranitu pe cela, ca-ci se credi insielatu de elu, incepú se-lu injure. Audiendu studentii calvinesci, ca injura pe candidatulu loru, catraniti cumu erá pentru caderea lui, luara pe Fleischacker la bataí. Atunci acesta vedienduse si fara bani, si batutu, descoperí la tóta lumea procedur'a de corruptiune.

Lumea, care nu cunósce secretele dela Budapest'a, se mira, ca 'ia casiunatu lui Vodianer si altoru bancari cá elu, se intre in dieta cu ori-ce pretiu Vedí-bine, ca „unu ardeleanu prostu nu intielege asia ceva." Infiintiarea bancei unguresci, catova cali ferate si alte intreprinderi de millióne multe atragu cá si mortatiunile pe vulturi si pe alte passeri carnivore. Ungurenii dicu la de acestea: Tudja Pál mit kazál.

In acelasiu tempu decurgea alegerile scaunali si la Romosu. Ve veti mirá, ca acolo cá nicairi in Transilvani'a, -si puse candidatur'a si unu june romanu, Laurianu Berceanu, notariu comunale in Vaide-ei. Ci acea candidare -si avú ratiunea sa de impregiurari momentane, écca cumu. Dupa conferenti'a dela Sibiiu se afla, ca deregatorii de montanistica dela Sebisielu si Cugiru suntu decisi a candidá si alege pe unu ungurenu Zsigmondi. La dóue septemani se mai aratá unu candidatu dela Pest'a, totu evreu maghiarisatu, anume Éles, care veni cu recomendatiune dela d. Sigism. Papu catra d. protopopu si catra unu teneru practicante. Mai écca si unu rusneacu, anume Procinkievits, prasitu nu se scie de unde in aceste parti si facutu notariu comunale, a-lu frunte de a-si pune candidatur'a. Spre a pacalí pe tóte acelea adunaturi, trei teneri romani se intielesera intre sene, cá se stè gata la panda cu vreo 30 de alegatori siguri, si la unu momentu datu, candu adeca ar' vedé, ca candidatii venetici in adeveru au reesitu a-si castigá nu numai voturi de amploiati si jidovesci, ci si romanesci, atunci se dè navala cu voturi asupra loru, asia s'a si intemplatu. Preste di 16 neromani si unu popa romanescu votasera pentru Zsigmondi, éra pentru Éles numai 6 jidovi si unu romanu. Acesta desperatu alergá cu ai sei la venatu dupa romani, dandu cate 50 pana 100 fl. de votu si compará 13. Se aflara inse persóna, care le disera: Ati luatu bani? Se i tieneti; déra totu se nu votati pentru jidanu, ca n'are ce se ve faca, -lu ia draculu facia cu legea. Cu tóte acestea, doui romani desertandu pe la 7½ sér'a, votara pentru Éles. Atunci notarii comunali temenduse de alte curse ale acestuia, navalindu cu alegatorii loru in sala, pusera candidatur'a lui Bercianu, asia trantira pe toti candidatii venetici, pentru ca chiaru si romanii, cati voru fi luatu bani dela Éles, au votatu totu pentru Berceanu. Dupa alelegeri, acesta declará cu solemnitate, ca elu neci mortu nu va merge la Pest'a, déra ca trebuea, ca tienutulu acela se mai fia odata aparatu de atati venetici, cari -si bate jocu de poporulu romanescu in terminii cei mai spurcati din lume.

Brasiovu, 27 Iuliu st. n. 1875.

Domineca in 13/25 Iuliu despartiementulu primu alu Associatiunii transilv. pentru cultur'a poporului romanu a tienutu siedinti'a sa generale in opidulu Feldióra. Pentru cá acésta adunare se fia catu se póte mai numerósa s'au luatu nu numai tóte mesurele necessarie din partea comitetului acestui despartiementu, ci s'au facutu si tóte inlesnirile possibile, mai vertosu pentru publiculu brasioveanu. Cu tóte aceste inse numerulu óspetiloru a fostu catu se póte de modestu. Brasiovulu a datu, firesce, contingentulu celu mai mare, inse mai cu seamu din castrele inteligentiloru de professiune: preoti, professori, judi, advocati s. a., class'a comerciantiloru, care de altminitrelea e bine representata in Brasiovu, abiá a avutu unu unicu representante la acést'a adunare. D-lu consiliariu guvernialu in pensiune Elia Macellariu si cu stimat'a socia, cari de presinte petrecu la scaldele dela Valcelle, inca au onoratu adunarea cu presenti'a loru.

Dupa celebrarea servitiului divinu, d-lu protopopu Petricu cá presiedinte deschise adunarea prin unu discursu acomodatu si fórte instructivu. Din reportulu cetitu din partea secretariului Dr. Nic. Popu s'a vediutu, ca comitetulu acestui despartiementu a desvoltatu o activitate laudabila intru promórerea scopului Associatiunii, inse cu tóte aceste ostenelele lui nu fura incoronate de resultatele dorite si meritate. Mai vertosu reportulu despre starea cassei, cetitu de cassariulu B. Baiulescu ni-a datu ocasiune a ne convinge, ca numerulu membriloru ordinari, in locu se mai crésca, a mai scadiutu. La propunerea judelui corcualu Iosifu Popu, adunarea si-a esprimatu dorerea pentru perderea ce associatiunea si in genere natiunea rom. a suferitu prin mórtea presiedintelui associatiunii, a baronului Ladislau v. Popu.

Pre la 1 óra din di adunarea si-a finitu agendele si s'a redicatu, multumindu poporului din Feldióra pentru cordial'a si caldurós'a primire. — Speramu, ca unu reportu mai detaiatu ni se va impartesi; deci trecemu la alte cestiuni.

In statulu ungurescu tóta politic'a s'a concentratu asupra cestiuniloru dualistice: conventiunea vamale si banc'a nationale; lupt'a diurnalistica pentru eluptarea victoriei a unei séu a altei parti in aceste cestiuni, se pórta cu vehementia intre Cis- si Translaitani'a. Se vorbesce chiaru si de schimbare de ministri, despre ce vomu vorbi in Nr. prossimu.

Pre langa aceste frecari, ce se desmérda in

---

*) Vedi-le pe tóte la Sincai traduse in part. III, éra actulu din urma publicatu si in Sionulu rom. dupa unu exemplariu tiparitu, aflatu in beseric'a romanésca dela Odorcheiu.

**) Recomendamu aceste date la junii collaboratori ai „Luminei" de Aradu, ca-ci se pare ca séu nu le cunoscu de locu, séu ca nu vreu a le cunósce. Incai romanii se nu-si falsifice istori'a propria. Red. „Gaz."

intrulu monarchiei austriace, mai apare din candu in candu cate o scire de senzatiune si din afara. Diariulu „Osten“ din Vien'a spune, ca **Russi'a** n'a renunciatu inca la cugetulu, de a reincorporá érasi la teritoriulu seu acea parte a Basarabiei, ce in urm'a resbeliului de Crimea a cedat'o Romaniei. Si consululu russescu din Ismailu nu mai face taina din acésta tendintia a guvernului seu, ci o spune pre facia, ca Rossi'a vrè se dè lovitur'a de mórte tractatului de Pariso.

Rescol'a in Erzegovin'a lea dimensiuni totu mai mari. Acésta rescóla, ce s'a escatu din causa'a dariloru nesuportabile, impuse de guvernulu turcescu asupr'a crestiniloru din Bosni'a si Erzegovin'a, a aretatu deja scene sangerose in cari cadiura 60 turci. Trupele turcesci suntu multu mai impotente, decatu cá se o póta nadusi. Austri'a inca a tramisu companie de venatori la confiniele pentru a se observá neutralitatea acestui statu. Tóta peninsul'a balcanica se afla in ferbere si se pórta mare grige, ca din acesta scantéia mica se va nasce focului mare, **focului** orientalu. Erzegovinenii su redicatu flampr'a austro-croata, turci poruncu la mostáru si in 24 Iuliu tóta din'a dura lupt'a cu respingerea turciloru, cari aprindu satele.

In parlamentulu Angliei s'a facutu interpellatiunea, ca pontru ce guvernulu n'a impedecatu inchiarea conventiunii intre Austri'a si Romani'a. Respunsulu la acésta intrebare a fostu, ca acésta conventiune s'a statoritu in tempulu din urma pe nesemtite si astfeliu guvernulu anglu i pare reu, ca n'a potut'o impedecá.

Textulu Conventiunei de comerciu dintre Romani'a si Austro-Ungari'a,

(Capetu.)

Actu additionalu.

Pentru a dá traficului districteloru frontarieloru respective inlesnirile reclamate de trebuintiele comerciului dilnicu, cele dóue inalte parti contractante au convenitu asupra celoru ce urmédia:

1, Voru remané libere de orce dreptu de vama la importatiune si esportatiune prin frontariele Austro-Ungare si Romana in Austro-Ungari'a si in Romani'a:

a) Tóte cantitatile de marfuri alu carora dreptu de implinitu nu se orca la cifr'a totala de doi cruceri v. a. séu $^5/_{00}$ din francu.

b) Iarba, fenu, pae, frunze, fenu pentru ambalagiu si pentru astupatu, plante furagere, trestie de mare si tresti'a ordinara, plante vii (butaci de vie), cereale in bóbe séu in spicuri, plante leguminóse, canepa si inu, nebatute, cartofi;

c) Stupi cu albine vii;

d) Sange de animale;

e) Lapte dulce si lapte batutu;

f) Carbuni de lemnu, de pamentu, turba, carbuni de turba;

g) Pietre pentru cladiu si de cioplitu, pietre pentru pavaju si pietre de móra, pietre ordinarie pentru ascutitu, gresii ordinarie pentru coase si seceri, tóte pietrile séu taiete séu netaiete — dér' nici cioplite nici taiate cuadratu — sgura, petrisiu, nesipu, varu si ipsosu crudu, marga, argilu, si in generalu orce felu de pamentu ordinariu, care serva pentru facerea caramidiloru, oaleloru, pipeloru si vaseloru;

h) Caramidile;

i) Taritiele, faina de rapitia si alte resturi de fructe tescuite si uscate si de sementia oleaginósa;

j) Cenusie vegetabila séu de carbuni de pamentu, gunoie pentru ingrasatu pamentulu, licuidu turbure de vinu, lavuri, orzu coptu in cuptoriu pentru bere, coji de fructe, balagure, sfaramaturi de piatra séu de huma, lavuri de auru séu de argintu, pamentu de mocirla;

k) Pana si faina in cantitate de 10 chilogr.

Carne próspeta	.	4 „
Branza	.	2 „
Untu próspetu	.	2 „

2. Voru remane asemené libere de orce dreptu de vama la importatiune in Austro-Ungari'a prin frontariile Austro-Ungara si Romana, precum si pe Dunare prin tóte porturile acestui fluviu, atatu din Romani'a catu si din Austro-Ungari'a, cereale in generalu, productu alu pamentului Romaniei.

3. Vinurile de orce felu, productulu pamentului Austro-ungaru, importate in Romani'a prin caile aretate in articululu precedentu, voru platí la intrarea loru in Romani'a, séu in butóle séu in butelii, unu dreptu ad valorem de $5^1/_2$ la suta.

Vinurile Romaniei voru intrá prin tóte frontariile Austro-Ungariei neplatindu, fia in botóia, fia in butelii, de catu drepturile de intrare acordate natiunei celei mai favorisate, fara cá positiunea loru de astadi se fia in nici unu casu agravata.

4. Voru fi scutite de drepturile de vama de importatiune si de exportatiune si se voru bucurá de liber'a trecere afara de caile vamale, animalele de munca, instrumentele agricole, mobilariulu si si lucrurile ce tieranii, domiciliati la marginile frontariiloru, voru importá séu voru exportá prin lini'a vamala pentru lucrarile loru agricole séu prin schimbarea domiciliului loru.

5. Animalele vii, importate dintr'unu teritoriu pe celu alaltu, nu voru platí reciprocu, la intrarea loru, de catu drepturile de importatiune, cari suntu séu voru fi percepute in Austro-Ungari'a in comerciulu de frontarie, conformu stipulatiuniloru tractateloru inchiate in acésta privintia cu natiunile cele mai favorisate.

6. Fainele si farinósele alimentare, produsu alu industriei Austro-Ungariei, voru fi libere de orce dreptu de vama la importatiune in Romani'a prin frontierele Austro-Ungara si Romana, precum si pe calea Dunarei prin tóte porturile acestui riu.

7. Productele pamentului proprietatiloru supusiloru celoru dóue inalte parti contractante, cari s'ar' gasi despartite prin lini'a fruntaria Austro-Ungaria si Romana de locuintie si ferme, voru fi scutite de drepturile de intrare si esire, candu se voru transportá in aceste cladiri (locuintie séu ferme).

Concessiunile cuprinse la nr. 1 si la nr. 4 suntu cu tóte acestea limitate pentru locuitorii unui locu de a lungulu fruntariei, care nu ar' trece in Austro-Ungari'a si in Romani'a distanti'a de 10 chilometri.

8. Cele dóue inalte parti contractante se voru intielege asupra precautiuniloru si mesuriloru de luatu pentru a poté acordá unoru localitati, unde se va crede de trebuintia, liber'a trecere afara de caile vamale a obiecteloru, cari suntu scutite, in Austro-Ungari'a si in Romani'a, de drepturile de vama atatu la intrare, catu si la esire, conformu legiloru si reglamenteloru fia-carei'a tieri.

Protocolu finalu.

In momentulu de a procedá la semnatur'a conventiunei de comertiu, inchiata astadi intre Austro-Ungari'a si Romani'a, plenipotentiarii subsemnati si guvernului M. S. imperatulu-rege si alu guvernului A. S. principele Romaniei au facutu, in privinti'a articuleloru mai diosu mentionate din acésta conventiune, reservele si declaratiunile urmatórie:

Art. 1. Prin cuvintele „bunuri imobile rurale“ insierate la ultimulu alineatu alu art. 1, nu s'a intielesu a se exclude casele si constructiunile de orce felu stabilite pe aceste bunuri imobile rurale si cari suntu de o potriva supuse acelorasi restrictiuni.

Se intielege in acelasi timpu, intre cele dóua parti contractante, ca, prin dispositiunea acestui articulu, nu s'a voitu a se derogá la drepturile fia-carui guvernu de a lua prin legi si reglemente tóte mesurile necessarii de politia si de siguranti'a, si mai cu séma acelea relative la stabilirea ore-carui individu in o comuna rurala cu autorisatiunea numai a consiliului municipalu; totusi aceste legi si ordonantie nu voru poté impedecá in nici unu modu libertatea de comertiu si nu voru trebui se atinga drepturile si privilegiele stipulate reciprocu prin conventiunea de facia in favórea nationaliloru celoru dóue tieri.

Art. 2. Plenipotentiarulu romanu declara, ca guvernulu seu are intentiunea de a revocá, in celu mai scurtu tempu si inainte de executarea acestei conventiuni, regulamentulu care cere astadi cá acel'a, care trece, frontier'a se aiba asupra lui óre-care suma de bani.

Art. 4. Este bine intielesu, ca prin dispositiunile acestui art. IV cele dóue inalte parti contractante nu intielegu de locu a derogá la restrictiunile facute de ultimulu alineatu alu art. I, in privinti'a dreptului de a dobendí si posedá bunuri imobile rurale.

Art. 7. Tarifulu conventionalu actualmente in vigóre in Austro-Ungari'a compunendu-se din tarifele speciale anexate la tractatele de comertiu inchiate de Austro-Ungari'a cu Franci'a la 11 Decembre 1866, cu Itali'a la 23 Aprile 1867, cu Uniunea vamala a Germaniei la 9 Marte 1869 si cu Marea-Britanie la 30 Decembre 1869, remane intielesu ca, in urm'a principiului natiunii celei mai favorisate, de care se bucura Romani'a in virtutea conventiunei de facia, ea va participá in viitoriu la tóte beneficiile, consecintiele si modificatiunile cari ar' resultá din o schimbare ulteriora a acestoru tractate si tarife speciale.

Art. 9. Ambele inalte parti contractante s'au invoitu de a intrunì, indata dupa ce se va incheiá conventiunea de facia prin schimbarea ratificatiuniloru, o comissiune mixta, care va fi insarcinata a complectá, in tempu de patru luni, tarifulu conventionalu despre care s'a vorbitu in art. IX si X, atatu pentru drepturile de importatiune catu si pentru acelea de exportatiune.

La casu, candu comissiunea nu se va intielege in acestu timpu, se va procede indata dupa acésta, pentru art. neregulate, la elaborarea unui tarifu specificu pe pitiorulu unui dreptu ad-valorem de 7%, luandu de base valorile Austriace si Ungare din tabloulu de comerciu Austro-Ungaru pe a. 1873 si adaugite cu 15%. Acésta lucrare se va serarsi in 15 dile.

Este convenitu, ca cuvintele „coprindiendu-se si drepturile additionale“ dela alin. 2, nu se refera de locu la chestiunea acciseloru in Romani'a, care este regulata de art. XXI alu conventiunei.

Este asemenea convenitu, ca libertatea de comerciu nu va poté fi nici-odata impedecata de nici o dispositiune de monopolu séu alt'a, care ar' poté fi in contradictiune cu dispositiunea conventiunei de facia si mai alesu cu cele din art. V si XXI.

Art. 13. La casu de trebuintia, cele dóue inalte parti contractante se voru intielege impreuna asupra marfuriloru pentru cari necessitatea de a se cere certificate de origine ar' fi demonstrata.

Art. 18. Relativu la alin. b dela art. XVIII, se intielege, ca pentru tóte vitele cari nu se intorcu, afara de acelea, cari ar' muri in tempulu pascutului, se va platí, la intórcerea turmeloru, dreptorile de importatiune respective.

Art. 20. In interessulu comerciului, plenipotentiarii Austro-Ungaru si Romanu exprima dorinti'a cá birouiu vamale Austro-Ungaru si Romanu se trateze pe catu se póte simultaneu marfurile supuse operatiuniloru loru.

Catu despre stabilirea biuroniloru mixte de vama, cele dóua inalte parti contractante voru cadé de acordu asupra principiiloru de adoptatu in acésta privintia, cu tóte aceste se intielege de acum, ca aceste principii nu voru poté fi altele de catu cele coprinse in tratatulu de comerciu si de vama incheiatu intre Austro-Ungari'a si Uniunea vamala a Germaniei la 9 Marte 1868.

Art. 21 si 22. Dispositiunile acestoru articule nu atingu intru nimicu drepturile comuneloru de a pune taxe asupr'a beuturiloru si licuideloru, comestibileloru, combustibileloru, furageloru si materialeloru la intrarea loru in comuna, chiaru candu aceste articule nu ar' avé similarea in Romani'a.

Cu tóte acestea, aceste drepturi nu voru poté fi superióre taxeloru celoru mai aridicate prevediute de legile Romane astadi in vigóre. Maximulu drepturiloru despre care este vorb'a in acestu casu este regulatu de legile Romane:

Din 29 Noembre	1871	nr. 262;
Din 14 Februariu	1875	nr. 328;
Din 14 Februariu	1875	nr. 330;
Din 19 Februariu	1875	nr. 376;
Din 25 Februariu	1875	nr. 420;
Din 25 Februariu	1875	nr. 421;
Din 26 Februariu	1875	nr. 425;
Din 20 Martiu	1875	nr. 588;
Din 20 Martiu	1876	nr. 589;

precum si prin art. 84 din legea dela 25 Noemb. 1871.

Art. 24. S'a convenitu cá, déca proiectulu de lege in cestiune nu ar' obtiené asentimentulu camereloru, guvernulu M. S. imperatulu-rege se nu fia de locu legatu prin articululu de facia.

Art. 26. Plenipotentiarii Austro Ungaru si Romanu recunescu, ca drepturile additionale prerediute cá exceptiune la principiele enunciate la art. XXVI nu potu autorisá pe guvernulu principiariu a introduce modificatiuni, cari ar' grevá marfurile séu vasele cu unu dreptu óre-care superioru taxeloru indicate in articululu in cestiune.

Presentulu protocolu, care va fi consideratu cá aprobatu si sanctionatu de cele dóue guverne fara alta ratificatiune speciala, prin simplulu faptu alu

schimbarei ratificatiuniloru pentru conventiune, la care se reportéza, a fostu dressatu in indoitu exemplariu, in Vien'a la 22 Iuniu 1875.

Subscrisi:

(L. S.) G. Costa-foru. (L. S.) Andrassy.

(Tractare de óspetî.) Cum tractézà maghiarii pe óspetii din Romani'a pe la baile din Tusnad, ne spune pasulu unui officialu din Romani'a, care in 26 Iuliu a. c. schimbandu vorbe cu postariulu, pentru o scrisória, d. postariu lu tractà mojicesce si apoi totu elu lu dede si pe man'a comissariului maghiaru, unu catanoiu, care pupna 50 fl. ori ca se va tramite la Samartinu in temnitî'a maghiara. Romanulu, crediendu, ca comissarii maghiari potu face tóte fora alta judecata, depuse 50 fl. si comissariulu -si implù pung'a si se duse p'aci'ncolo. Bravo tractare maghiara de óspetî, — cari -si varsa galbinii si napoleonii romani prin selbataci'a Secuimei! —

Resultatele operatiuniloru

Institutului de creditu si de economii „ALBIN'A“ din Sibiiu

in trimestrulu II dela 1 Aprile pana in 30 Iuniu 1875.

I. Reuniuni de creditu.

		fl.	cr.
	Cu finea lui Martiu a. c. se aflara in legatur'a reuniuniloru de creditu		
1891	participanti cu unu creditu preste totu de	99,164	55
	In decursulu patriariului II repasira		
22	participanti si din imprumute se replatira	10,188	03
	remanu deci cu 30 Iuniu a. c.		
1869	participanti cu unu creditu preste totu de	88.976	52
	Fondulu de garantia alu reuniuniloru consta din sum'a de	42.551	50

II. Depuneri pentru fruptificare.

	Starea depuneriloru cu finea lui Martiu a. c. era de	155,844	55
	In decursulu patriariului II s'au depusu	36,879	74
	asta-modu starea totale in acesta patriariu a fostu de	192,724	29
	In decursulu patriariului se ridicara	20,146	20
	Starea loru cu finea lui Iuniu	172.578	09

III. Operatiuni de escomtu.

	Starea portfoiului de schimburi cu finea lui Martiu a. c. a fostu de		
2241	bucati schimburi in valóre de	354,902	89
	In decursulu patriariului II se mai escomptara		
994	bucati in sum'a de	385,843	57
	Prin urmare starea totale a portfoiului in patriariulu II fù de:		
2235	bucati schimburi in valóre de	740,746	46
	In decursulu patriariului se rescumperara si reescomtara		
839	bucati schimburi in sum'a de	357,252	71
	asta-modu resulta cu 30 Iuniu starea portfoiului de		
1396	bucati in sum'a de	383.493	75

IV. Operatiuni de lombardu.

	Starea imprumuteloru de lombardu a fostu cu finea lui Martiu de	3,631	55
	In decursulu patriariului II se replatira	21	55
	remanendu cu finea lui Iuniu o stare de	3.610	—

V. Operatiuni ipotecari.

	Starea imprumuteloru ipotecari a fostu cu finea lui Martiu a. c. de		
49	obligatiuni in sum'a de	25,236	23
	In decursulu patriariului II 1875 se mai accordara		
9	imprumuturi in sum'a de	4,300	—
	Asta-modu starea totale in patriariulu II fù de		
58	imprumuturi in sum'a de	29,536	23
	se replatira in decursulu patriariului II din imprumuturi	324	42
	prin urmare starea loru cu 30 Iuniu e de		
58	imprumuturi in sum'a de	29.211	81
	Reviementulu cassei in cele 3 luni fù preste totu de	694,756	67

Statulu generalu cu 30 Iuniu 1875.

I.	In numerariu	13,155	02
II.	In obligatiuni dela participanti	88,976	52
III.	Portfoiulu de schimburi	383,493	75
IV.	Lombardu	3,610	—
V.	In obligatiuni ipotecari	29,211	81
VI.	In harthii de valóre	16,347	75
VII.	Moneta	189	81½
	Totalulu	534,984	66½

Sibiiu, 30 Iuniu 1875.

Directiunea institutului.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de invetiatorésa la scól'a gr. cath. romana din opidulu Siomcut'a-mare in districtulu Chiorului, se deschide concursu pana in **20 Augustu** a. c. c. n.

Emolumintele sunte: salariu anualu 400 fl. v. a., pentru cuartiru 40 fl., scriptoristicu 15 fl. v. a., afara de aceste decumva va voi a da lectiuni private la fetitie in sciintie mai inalte si in limbi culte, póte conta si la alte venite. —

Dela concurinte se poftesce:

1. Se fia absolvitu cursulu pedagogicu.
2. Cá se scia perfectu limb'a romana, care e limb'a propunerii, afara de acésta cea maghiara si germana.
3. Cá se proponà si invetiia fetitiele si la lucrurile casnice, manuale si economice.

Doritórisle de a concure au a-si adressá suplic'a cu documintele recerute la ori care dintre subscrisi.

Siomcut'a-mare in 10 Iuniu 1875.

Dr. Ion Colceriu,
cá presiedinte alu sen. scolare.

Georgiu Miculu, prim. opidanu.

(Celelalte diaria romane inca-su rogate se binevoiésca a reproduce acestu concursu. Ier. Ratiu notariu opidanu).

Nr. 2521/v. c. — 1875. 3—3

Concursu.

Devenindu vacantu postulu de ingenieriu in comitatulu Turdii, cu care este impreunatu unu salariu anuale de 900 fl. v. a., prin acest'a pentru ocuparea acestui postu se deschide concursu pana in **1-a Septembre a. c.** —

Competentii la acestu postu au deci pana la terminulu susu amintitu a-si asterne cererile concursuali, instruite conformu §-lui 67 alu art. de lege XLII din anulu 1870.

Turd'a, in 28 Iuniu 1875.

Vice-comitele comitatului Turdii

Alexiu Miksa m/p.
Vice-comite.

Banc'a generala de asecuratiune reciproca „TRANSILVANI'A“.

Cuponulu obligatiuniloru fondului nostru de intemeiare, care vine a se solvi in 1-ma Augustu a. c., se va rescumperá la cass'a nóstra centrala catu si la agenturile principale **cu 2 fl. 24 cr.**

Sibiiu in Iuliu 1875.

1—2 **Consiliulu administrativu.**

Pretiurile piacei

in 23 Iuliu 1875.

Mesura	Specia fructeloru		Pretiulu fl.	Pretiulu cr.
Metreta austriaca=40 cupe	Granu	frantea	4	20
		midiulociu	3	86
		de diosu	3	56
	Mestecatu		3	8
	Secara	fromósa	2	30
		de midiuloc.	2	20
	Ordiulu	frumosu	2	60
		de midiuloc.	2	40
	Ovesulu	frumosu	1	74
		de midiuloc.	1	68
	Porumbulu		2	94
	Meiu		5	14
	Hrisca		—	—
	Maserea		3	44
	Lintea		6	66
	Fasceolea		4	66
	Sementia de inu		7	32
	Cartoffi		—	—
Puniu	Carne de vita		—	18
	„ de rimatoriu		—	28
	„ de berbece		—	—
Centenariu	Seu de vita prospetu		20	—
	„ „ topitu		—	—

Cursurile

la bursa in 27 Iuliu 1875 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 24½	cr. v. a.	
Napoleoni	—	—	8 „ 90	„	„
Augsburg	—	—	101 „ 70	„	„
Londonu	—	—	111 „ 55	„	„
Imprumutulu nationalu	—		74 „ —	„	„
Obligatiile metalice vechi de 5%			70 „ 90	„	„
Obligatiunile rurale ungare			82 „ —	„	„
„ „ temesiane			80 „ 50	„	„
„ „ transilvane			80 „ 75	„	„
„ „ croato-slav.			83 „ 50	„	„
Actiunile bancei	—	—	936 „ —	„	„
„ creditului	—	—	216 „ —	„	„

Indreptare. In not'a **) a art. primu din nr. tr. cetesce: superintendentiis si possunt.

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.